

**Persoonallisia ja vuorovaikutuksellisia
näkökulmia ihmisenä,
oppilaana sekä opettajana olemiseen**

Nanna Viherranta

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke
Lokakuu 2012
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Viherranta, Nanna

Persoonallisia ja vuorovaikutuksellisia näkökulmia ihmisenä, oppilaana sekä opettajana olemiseen

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 41 sivua + 1 liitesivu
Lokakuu 2012

Aloin kiinnostua erilaisten persoonien vuorovaikutussuhteista ja motiiveista toimia elämässä aivan eri tavalla kuin koskaan ennen, valmistuessani MB Elämäntaidonvalmentajaksi 2010.

Hämmentävän selkeään ja havainnollistavaan enneagrammi- persoonallisuusteoriaan minulla oli ilo tutustua tänä aikana ja välittömästi päätinkin edetä näissä opinnoissani jatko-opintoihin. Valmistuin myös EIF Enneagrammiohjaajaksi, sillä ihmisyyden ihmeet ja tämän potentiaalini ymmärtäminen toivat valtavasti lisää varmuutta, näkemystä sekä ennen kaikkea kunnioitusta erilaisia ihmisiä kohtaan niin työhöni kuin arkeeni. Tajusin, että olenkin tässä vasta matkan alussa.

Työni valmennus- ja koulutusalan organisaation esimiehenä vastuutti minut virallisestikin syventymään jokaisella mahdollisella tavalla positiivisiin ja yhteisöllisyyttä tukeviin menetelmiin ja teorioihin, joita maailmaan mahtuu ihastuttavan valtavat määrät. Matka näihin on ollut mitä antoisin.

Tässä kehityshankkeessani tuon esille näkökulmia erilaisten ihmisten tarpeesta tulla ansaitusti huomioituksi sellaisina kuin he luontaisesti ovat sekä sellaisina, joksi he potentiaalisen rajattomasti kasvavat omien vahvuksiensa kautta. K kaikella inhimillisyydellä kuvaan tässä työssä myös sitä, mistä kasvumme ja kehityksemme luontevimmin pohjautuu, eli arkista ”stressikäytöstämme”, joka sekin eri tyyppisillä persoonilla on lahjakkaasti omanlaisensa. Ilman sitä emme kykenisi muuttumaan tai havainnoimaan muutoksen tarpeita itsessämme.

Vuorovaikutus, joka on myös kantava teema tässä työssäni, on taas näiden mainitsemieni persoonien kautta muodostuva kommunikoinnin virta, joka kulkee kulloistenkin tilanteiden läpi riippuen siitä, ketkä ovat mukana tässä tilanteessa sen hetkisistä omista lähtökohdistaan käsin, aitoina itsenään. Aitouden määrittäminen teorioin lienee loputon tie? Itse haluan kiittää kehityshankkeeni mukanaan tuomaa iloa ja lohdullisuutta, jonka sain pohtiessani omia opiskelijoitani, upeita kollegoitani ja itseäni sekä perhettäni jälleen tämänkin lopputyön myötä. Kaikki me olemme aitoja ja omaamme huikean persoonallisen potentiaalini. Kiitos siitä.

Asiasanat: enneagrammi, vuorovaikutus, persoona, potentiaali, kommunikointi

SISÄLLYS

1	OIVALLUKSIA	4
2	PERSOONALLISUUDESTA JA PERSONALLISUUSTEORIOISTA	5
	2.1 Persoona = Psykologinen yksilöllisyys	7
	2.1.1 Taipumukselliset piirteet.....	7
	2.1.2 Tyypilliset sopeutumistavat	7
	2.1.3 Tarinamuotoinen identiteetti.....	8
	2.2 Myers-Briggsin kehittämät MBTI - indikaattorit.....	8
3	ENNEAGRAMMI – KÄYTÄNNÖNLÄHEINEN AVAIN IHMISYYTEEN	10
	3.1 Syventyminen tuo uusia ulottuvuuksia ja valtavasti oivalluksia	11
	3.2 Enneagrammin historiaa ja tulevaisuutta	12
	3.3 Yhdeksän mielenkiintoista ja erilaista tapaa hahmottaa maailmaa ..	14
	3.3.1 YKKÖNEN askareissaan	15
	3.3.2 KAKKONEN askareissaan	15
	3.3.3 KOLMONEN askareissaan	15
	3.3.4 NELONEN askareissaan.....	16
	3.3.5 VITONEN askareissaan	16
	3.3.6 KUUTONEN askareissaan.....	16
	3.3.7 SEISKA askareissaan.....	17
	3.3.8 KASI askareissaan.....	17
	3.3.9 YSI askareissaan	17
4	YHDEKSÄN ERILAISTA PERUSTARVETTA	19
5	TARKKANEN = 1 TUNNEILLA JA OPETTAJANHUONEESSA	20
6	APUNEN = 2 TUNNEILLA JA OPETTAJANHUONEESSA	21
7	PUUHANEN = 3 TUNNEILLA JA OPETTAJANHUONEESSA.....	22
8	SYVÄNEN = 4 TUNNEILLA JA OPETTAJANHUONEESSA	23
9	TUTKIVAINEN = 5 TUNNEILLA JA OPETTAJANHUONEESSA	23
10	TURVANEN = 6 TUNNEILLA JA OPETTAJANHUONEESSA	24
11	INTONEN = 7 TUNNEILLA JA OPETTAJANHUONEESSA	26
12	VOIMANEN = 8 TUNNEILLA JA OPETTAJANHUONEESSA	27
13	TYYNELÄ = 9 TUNNEILLA JA OPETTAJANHUONEESSA.....	28
14	SOSIAALISET VUOROVAIKUTUSTYYLIT ENNEAGRAMMISSA	29
	14.1 Itsevarmat persoonallisuudet	30
	14.2 Tunnolliset persoonallisuudet.....	30
	14.3 Rauhalliset persoonallisuudet	31
15	LUONNETYYLIEN MOTIIVIT VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA	32
16	MITÄ KUKIN MEISTÄ ARVOSTAA?	35
17	KASVUTEHTÄVIÄMME	37
18	YHTEENVETO	39
19	LÄHTEET	40
20	LIITE	41

1 OIVALLUKSIA

Kehityshankkeeni aihe juontaa siitä, että arkemme kostuu monesti tilanteista, joissa emme aina ymmärrä toisia ihmisiä, heidän persoonallisilta tuntuvia ratkaisujaan, tai emme koe tulevamme itse ymmärretyksi erilaisissa vuorovaikutuksellisissa tilanteissa. Koska olen löytänyt itselleni ja työyhteisölleni tavan selvittää, jäsentää ja hahmottaa tätä ymmärrystä, uskon sen kuvaamisen olevan oivaltamisen tukena muillekin organisaatioille, opettajille, oppijoille, valmentajille sekä Erilaisille Ihmisille.

Sosiaaliset vuorovaikutustaidot ovat tämän hetken markkinoilla kuumimpia taitoja, joten työssäni olen havainnollistanut erilaisia rooleja tämän suhteen myös. Ainutkertaiseksi kokemuksen tärkeys on jokaiselle meistä merkityksellistä ja oppimisen maailmassa erilaisten menetelmien kautta opetuspäivistä on tehty mitä moninaisimpia. Mikä meille riittää ja on tarpeeksi? Mikä edesauttaa oppimista ja opettamisen laadukasta hallintaa sekä soveltamista?

Tämä työ kuvailee lähtökohtaisesti mm. erilaisten persoonien taipumuksia ja lahjoja esittäytyen enneagrammi-teorian mukaan. Olen tarkastellut asiaa opiskelija-opettaja aspektien kautta, jotta samanaikaisesti voimme hyötyä molemminpuolisesta yhteyden havainnoimisesta ”aidan molemmin puolin.”

Ensisijaisesti kehittämishankkeeni syvin ajatus on muistuttaa meitä jokaista siitä, miten taitavia, kykeneviä, motivoituneita ja rajattomia olemmekaan omana itsenämme. Mikä on luonteellemme ominaista? Mistä haasteellinen puoli persoonassamme kertoo? Mikä meitä motivoi ihmisenä? Voimmeko kyetä tarkastelemaan ympärillämme olevia ihmisiä, kollegoita ja opiskelijoita uusin, oivaltavin silmin, ihan uudesta näkökulmasta?

Toivon, että tämä työ inspiroi Sinua kiittämään itseäsi omista ominaisuuksistasi, käyttämään niitä laaja-alaisesti sekä selkeyttää jo aiemminkin oivaltamasi asiat kanssaihmisistäsi niin työssä kuin arjessa. Opettajina olemme vastuussa toki itsellemme siitä, että haluamme nähdä toisten potentiaalin ja iloita ihmisten kehittymisestä. Hedelmällistä on myös se, miten voimme ajatusleikin kautta pyrkiä kokeilemaan, minkälaista olisi hahmottaa maailmaa hieman **eri tavalla...**

2 PERSONALLISUUDESTA JA PERSONALLISUUSTEORIOISTA

Persoonallisuuden tarkastelu on psykologiassa ollut kautta aikojen hyvinkin monitahoista eikä yhtä vakiintunutta määritelmää sille löydykään. Sitä on lähestytty hyvin monin eri tavoin eri lähtökohdista käsin. Yhteistä kuvauksille kuitenkin jollain tavalla on se, että persoonallisuudella tarkoitetaan **ajatusten** (kognitioiden), **tunteiden** (emootioiden) ja **käyttäytymisen** muodostamaa kokonaisuutta. Nämä kuvaavat yhdessä siis persoonaamme, joka kullekin ihmiselle on luonteenomainen, sekä jollakin tasolla melkoisen pysyvä eri aikoina ja erilaisissa tilanteissa. Persoonallisuuden on huomattu kuitenkin myös kehittyvän ja muuttuvan ihmisen elämän aikana niin kokemusten kuin erityisesti itsetutkiskelun kautta. Ihminen kykenee siis itse **vaikuttamaan tietoisesti** persoonansa kehittymiseen **tiedostaessaan** omia ominaisuuksiaan ja niiden mukaista toimintaa.

Persoonallisuuspsykologia tieteenalana on ns. kokoavaa tiede, joka pyrkii kokoamaan kuvauksia persoonallisuuden eri puolista, selittämään niitä tai ennustamaan ihmisen toimintaa niiden sen avulla. Persoonallisuuspsykologiaan liittyy olennaisesti lähialoja kuten kehityspsykologia, kliininen psykologia, evoluutiopsykologia ja sosiaalipsykologia sekä oppimisen-ajattelun tutkimus (Metsäpelto, Feldt, 2009).

Persoonallisuuskäsitteistöä voidaan avata monin eri tavoin ja teorioin. Lähtökohtaisesti jotkin ominaisuudet ovat yhteisiä meille ihmisille ja toisaalta taas jokainen meistä on hyvin yksilöllinen kokonaisuus; oma persoonansa. Persoonallisuuspsykologia tutkiin juuri ihmisten yhtäläisyyksiä ja eroja, niiden kehitystä ja vaikutusta jokapäiväiseen elämäämme ja toimintaamme.

Historiaa peilaten voidaan persoona-käsitteen juuret voidaan juontaa kreikan antiikin aikaan. Ihmisestä itsestään tosin ollaan oltu niin kauan kiinnostuneita kuin ihmisiä on ollut olemassa, ymmärrettävästi. Hippokrateen aikaan 460-375 eKr. ihmisten välisiä psykologisia eroja pyrittiin erottamaan ajatuksella ihmisen neljästä perusnesteestä; verestä, limasta ja mustasta sekä keltaisesta sapesta. Näiden nesteiden tasapaino määritteli ns. luonteenlaatua. Masentuneisuutta ja surumielisyyttä esiintyi teorian mukaan mustan sapsen vallitsevana perusnes-

teenä omaavilla ihmisillä. Keltainen sappi liittyi vihamielisyyteen ja huonotuulisuuteen, kun taas lima aiheutti flegmaattisuutta ja voimattomuutta persoonassa. Veren kuvataan olleen vallitsevana nesteenä merkki persoonan optimistisyydestä ja iloisuudesta. Tätä Galenoksen (129-216 eKr.) teoriaa ei pidetä nykytutkimuksen mukaan uskottavana, mutta se kuvastaa pyrkimyksiä erotella ja tarkastella psykologisia ominaisuuksia ennen vanhaan samaan tapaan kuin nykyään. Psykologisten taipumusten systemaattinen tarkastelu ja erottelu on edelleen persoonallisuuspsykologian keskeinen tehtävä.

Tunnetusti klinisen psykologian avulla on kartoitettu ihmisten ja erityisesti psykologisista ongelmista kärsivien potilaiden oireiden ymmärtämistä, häiriöiden tunnistamista sekä hoitamista. Sigmund Freud (1856-1939) perusti psykoanalyttisen lähestymistavan, jonka avulla kuvattiin persoonallisuuden rakenteet, niiden välisen vuorovaikutuksen suhteet sekä persoonallisen kehityksen vaiheet. **Freud** kuvasi persoonaamme rakenteilla **id, ego sekä superego**. Häntä seurasi teorian kehittämässä mm. Carl Jung (1875-1961).

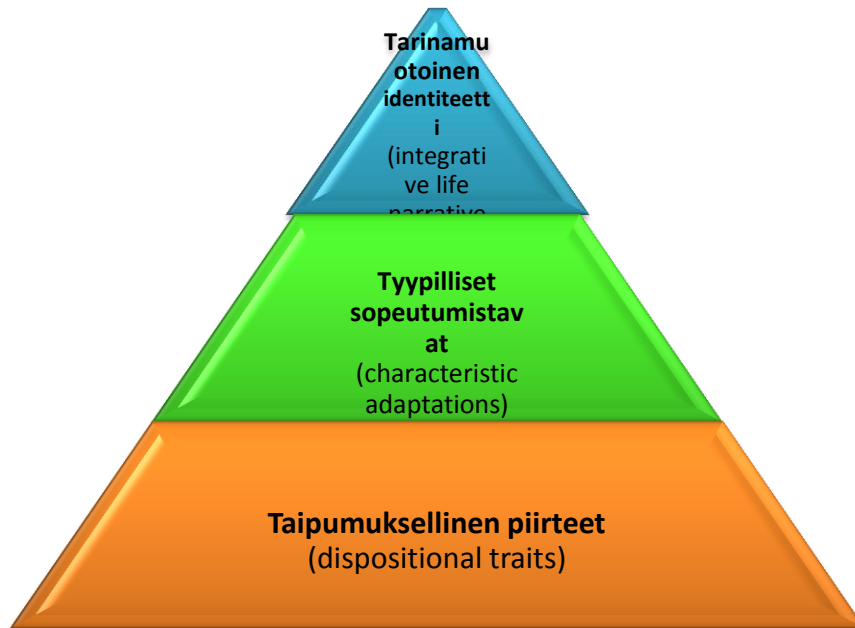
Tiedon käsittelemistä, sen hankkimista ja hyödyntämistä itsensä ja maailman tulkitsemiseen tarkastelivat puolestaan kongnitiiviset persoonallisuusteoreetikot, kuten George Kelly (1905-1967).

Suomalaisittain persoonallisuustutkimus ulottuu 1900-luvun alkupuolelle. Filosofian professori, psykologi Eino Kaila on kirjoittanut vuonna 1934 teoksen ”Persoonallisuus”. Opettajien ja oppilaiden persoonallisuusarviointien rakennetta on tarkastellut ainakin Annika Takala (1921-1996).

Psykologiasta voi löytää valtavasti mielenkiintoisia ja hyvin erilaisiakin variaatioita persoonan tarkasteluun. Lähtökohtaisesti persoonan tulkitseminen tapahtuu omien kokemuksien kautta monesti erilaisten häiriötekijöiden, kuten käytöksen tulkinnalla juuri ikään kuin negatiivisten tunteiden kautta. Positiivinen psykologia taas tarkastelee ilmiöitä ja ihmistä sinänsä voimaannuttavaan tapaan ja pyrkii tuomaan esiin kehittymisnäkökulmasta kantavia teemoja. Uskoakseni tarkastelunäkökulmia lienee yhtä paljon kuin on aiheeseen syventyviä tarkastelijoi-takin.

2.1 Persoona = Psykologinen yksilöllisyys

Ympäristö ja kulttuuri vaikuttavat yksilöön kaikilla tasoilla. Ne säätelevät sitä, miten ihminen voi ilmaista taipumuksellisia piirteitään, millaisia tavoitteita, uskomuksia ja arvoja ne ylläpitävät sekä millaisia tarinavaihtoehtoja on tarjolla, miten tarinoita tulisi kertoa ja miten ihmisen tulisi elää tarinoidensa viitoittamalla tiellä. *Yhdysvaltalainen psykologian professori Dan P. Adams on lähivuosina kuvannut kolmitasoisesti mallintaen persoonallisuutta seuraavasti:*

Kuva 1. Persoonallisuus = "Psykologinen yksilöllisyys" (McAdams, 1995)

2.1.1 Taipumukselliset piirteet

Ensimmäistä tasoa on kuvattu myös ns. taulun kehyksen metaforalla. Tähän tasoon kuuluvat ajasta ja roolista riippumattomat yksilön perustavanlaatuiset, biologiseen perustaan pohjautuvat ominaisuudet kuten **temperamentti ja persoonallisuuden piirteet**.

2.1.2 Tyypilliset sopeutumistavat

Edelliseen metaforaan liittyen ns. "taulun yksityiskohtia" kuvaavat nämä tyypilliset sopeutumistavat. Ne ovat aikaan, paikkaan ja sosiaaliin tekijöihin sidoksissa olevia motivationaalisia, strategisia, kognitiivis-sosiaalisia ja kehityksellisiä

osatekijöitä kuten **yksilön tavoitteet, elämäntehtävät, arvot ja selviytymiskeinot.**

2.1.3 Tarinamuotoinen identiteetti

Kolmas taso, "taulun kertomus" on tarinamuotoinen identiteetti jolla tarkoitetaan sisäistettyä, **koko ajan kehittyvää tarinaa jota ihminen itsestään ja elämästään tuottaa.** Tarina tekee yksilön elämästä ymmärrettävän ja yhtenäisen sekä tuo jatkuvuuden ja tarkoituksellisuuden tunnetta elämään. Tarinamuotoisen identiteetin on katsottu alkavan rakentua "muotoutuvan aikuisuuden" vaiheessa, noin 18-25-vuotiaana.

2.2 Myers-Briggsin kehittämät MBTI - indikaattorit

Isabel Myers ja hänen äitinsä **Katherine Briggs** syventyivät Carl Jungin teorioihin ja lisäsivät tähän dualistiseen ihmisenäkemykseen neljä ulottuvuutta. Jungin rationaalisuus-käsitettä oli pidetty hieman vaikeaselkoisena ja he toivat siihen omalla tavallaan helpotusta sekä lisäulottuvuutta.

Vanhojen tyyppitysten sijaan Myers-Briggs kuvaa persoonallisuuden luonteenpiirteitä, ominaisuuksiamme ja käyttäytymistämme suhteellisen dynaamisena, vaihtuvana ilmiönä. Toisaalta neljässä persoonallisuuden "ulottuvuudessa" käyttäytymismallimme ovat jokseenkin pysyviä. Tällaisia ominaisuuksiamme ovat asenteemme ympäristöön, tapamme hankkia tietoja, päätöksenteon perusteet ja yleinen elämäntyylimme (**MBTI**).

Kuvatessaan ihmisiä, he tekivät luokitusta seuraavilla indikaattoreilla:

- **asenteessamme ympäristöön**, olemme kukin joko introverteja tai ekstroverteja
- **tietomme hankimme** joko tosiasiallisena tai intuitiivisena tapahtumana
- **päätöksenteon peruste** on joko pohtiva ja ajatteleva tai liki pelkästään tunteisiin perustuva sekä
- **elämäntyylimme** joko syvästi harkitseva tai liki spontaani.

Tässä persoonallisuusluokittelussa nämä neljä ulottuvuutta ja kahdeksan preferenssiä muodostavat yhteensä 16 persoonallisuustyyppiä, joihin liittyy paljon preferenssien mukaisia yhteisiä piirteitä ja käyttäytymistapoja, vaikka tyyppin sisällä olevat henkilöt ovat lisäksi kukin omia erilaisia yksilöitään.

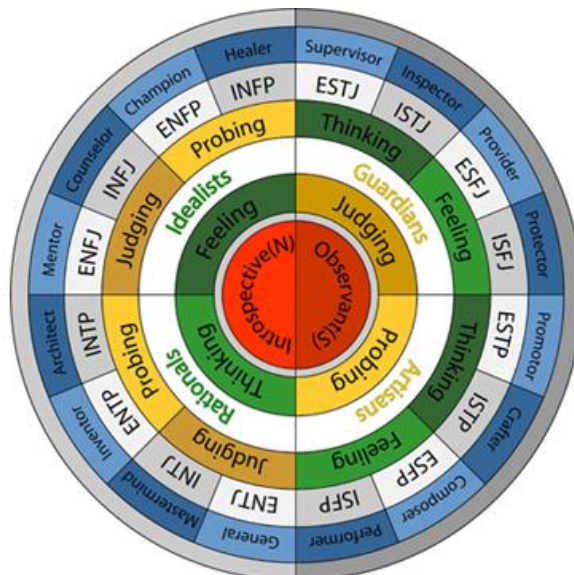
MBTI® on koettu dynaamiseksi persoonallisuusindikaattoriksi, joka kuvaa henkilön persoonallisuuden mukaisen käyttäytymisen niin tiedostetussa **"normaalitilassa"** kuin syystä tai toisesta ajauduttaessa vähemmän tiedostettujen **"varjopersonoien"** tasolle. Myers-Briggsin testauksessa muodostuu henkilölle omaa persoonallisuutta kuvaava neljän kirjaimen yhdistelmä, jossa nämä ulottuvuudet esiintyvät eri järjestyksessä ja siten eri painotuksia luonteeseen muodostaen. Näin kyetään ikään kuin kuvaamaan sitä, mihin ihminen toiminnoissaan "kallistuu" tai vaihtoehtoisesti mikä hänen ulottuvuuksistaan sijoittuu ikään kuin "heikompaan päähän". Olennaista on tässäkin menetelmässä henkilön itsearviointi.

Myers-Briggs Type Indicator (MBTI®), joka on yksi maailman eniten käytetty indikaattoritestaus persoonallisuuden kuvaamisessa ja sitä käytetään myös laajalti rekrytinnissa sekä työyhteisöjen kehittämistyökaluna.

Tässä esimerkkikuvaus MBTI- persoonallisuutta kuvaavista kirjainyhdistelmistä:

ISTJ ELI TUNNOLLINEN	ISFJ ELI SUOJELIJA	INFJ ELI TURVAAJA	INTJ ELI TUTKIJA
ISTP ELI ASENTAJA	ISFP ELI TAITEILIJA	INFP ELI IDEALISTI	INTP ELI AJATTELIJA
ESTP ELI TOIMIJA	ESFP ELI ESIINTYJÄ	ENFP ELI INNOITTAJA	ENTP ELI EDELLÄKÄVIJÄ
ESTJ ELI VARTIJA	ESFJ ELI HOITAJA	ENFJ ELI ANTELIAAS	ENTJ ELI JOHTAJA

<http://www.joshuakennon.com/my-myers-briggs-personality-test-results/>

3 ENNEAGRAMMI – KÄYTÄNNÖNLÄHEINEN AVAIN IHMISYYTEEN

Enneagrammi –persoonallisuusteoria perustuu moderniin psykologiaan sekä vanhaan perinteeseen ja sen käyttö onkin levinnyt viimeisen kolmen vuosikymmenen ajan hyvin voimakkaasti eri puolilla maailmaa. Sana enneagrammi tulee kreikan kielestä ja tarkoittaa "yhdeksän pisteen kuvaa".

Nämä yhdeksän eri pistettä ympyrällä kuvaavat ihmisyyden persoonallisuuden perustyyppejä, joita on myös nimetty kuvaavin sanoin ja nimityksin enneagrammikirjallisuudessa. Enneagrammissa, kuten muissakin persoonallisuutta tutkivissa menetelmissä on olemassa eri painotuksia, ns. koulukuntia. Näiden tutkiminen antaa vielä laajemman kuvan ihmisyyttä kokoavista piirteistä.

Lähtökohtaisesti **enneagrammityypeillä** on ikään kuin tunnusmerkkeinä (tai niminä) **numerot 1-9:ään**. Kaikki numerot ovat aivan yhtä hyviä, sopivan erilaisia sekä tasa-arvoisia keskenään. Kukaan tyyppi ei ole toista parempi, joten persoonallisuuden tutkailua ei tarvitse "pelätä" vaan pikemminkin enneagrammin avulla tulee esiin ihailua ko. erilaisten tyyppien tapaan hahmottaa elämää.

Kullakin persoonallisuuden perustyyppillä on omat **motiivinsa** ja erityispiirteensä pohjanaan tulkita ympäröivää maailmaa ja toimia siinä. Näihin tyyppeihin voi hyvin tutustua käytännössä ensin vain lukemalla ja luomalla hahmotusta erilaisista persoonista. Itse koen yhdeksi parhaaksi tavaksi tähän liitettynä ihmisten seuraamisen arkisissa askareissa sekä keskusteluissa, jolloin voi havaita ihan oikeasti sen, mihin eri persoonat keskittyvät tekemisissään ja toimissaan. On

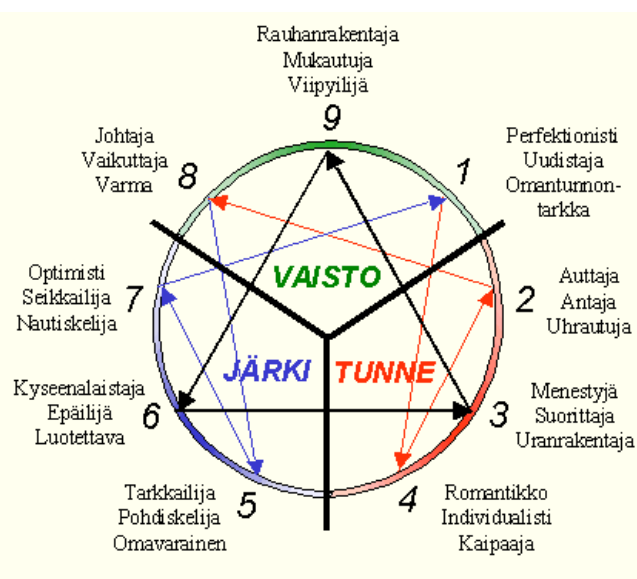
hyvin mielenkiintoista havaita, miten saman asian parissa eri persoonallisuustyyppit toimivat aivan eri lähtökohdista käsin.

Omasta mielestäni enneagrammi on ollut kuin ”pikaopas” koko ihmisyyteen ilman, että pitää olla tohtoritasoa esim. psykologiassa. Selkeämpää, kannustavampaa ja toimivaan vuorovaikutukseen ohjaavaa tapaa ihmisyyden ymmärtämisen ja suvaitsemiseen en ole löytänyt. Koen saaneeni todella täsmällisen työkalun toimiakseni itse mahdollisimman avarakatseisesti ja hyväksyvällä tavalla omassa työssäni sekä elämässäni ihmisten kanssa. Enneagrammi on tuonut hyvin paljon uudenlaista **kunnioitusta erilaisuuden käsitteeseen.**

3.1 Syventyminen tuo uusia ulottuvuuksia ja valtavasti oivalluksia

Varsinainen **syventyminen alkaa aina omasta itsestä**, jolloin omia piirteitään, motiivejaan sekä toimintaansa eri tilanteissa tutkitaan ja tarkkaillaan realistisesti sekä ennen kaikkea avoimen rehellisesti. Enneagrammi on selkeä ja todella mielenkiintoinen tapa tutustua ihmisyyteen. Itsensä etsiminenkin näistä ”tyypeistä” voi olla jo melkoinen matka, mutta taatusti ei vie vielä ”perille”. Oivallukset ovat taattu ja omat henkiset kasvumahdollisuudet lähtökohtaisesti tietoisuuden lisääntymisen kautta rajattomia!

Enneagrammia havainnollistavassa kuvassa yhdeksän pistettä on sijoitettu tasa-arvoisesti ympyrälle. Kuvioon on selventävästi merkitty nämä numeroina yhdistävät viivat, ja kuvioon tutustuminen lopulta hahmottaa hyvinkin yksinkertaisesti ja selvästi uusia ulottuvuuksia persoonien ymmärryksen suhteen. Ne muodostavat keskinäisiä suhteita asettuen **ns. triadeihin (kolmiyhteydät).**

Nämä triadit eli kolmijaottelut ovat keskenään samankaltaisuuksia omaavia. Niitä on helppo havaita viereisestä kuviosta, mutta syventymättä aiheeseen niiden yhtäläisyydet eivät vielä aukene.

Jatko-opiskelun kautta enneagrammi aukeaa aina uudesta näkökulmasta, joten tämä menetelmä ei todellakaan rajaa tai lokeroi tyypejä myöskään näihin yhdeksään perustyyppiin. Se avartaa näkemään, miten monitahoisia ja erilaisia kaikessa yhteneväisyydessään kuitenkin joka tapauksessa olemme. Havainnollistavia kuviovariaatioita ja tyyppinimityksiä enneagrammista löytyy paljon, ja ne hahmottavat visuaalisesti **monikerroksista persoonamme potentiaalia.**

Kasvu- ja stressisuunnat ovat oivasti elämää hahmottava keino tutustua persoonien käytökseen ja toimintaan erilaisissa **ääritilanteissa.** Niitä kuvaavat kuvassa **nuolet**, jotka kustakin numerosta siirtyvät kahteen suuntaan. Miettimällä ja tarkkailemalla miten persoona toimii stressitilanteissa tai rentoutuneena, on havaittavissa juuri kasvu- ja stressisuuntien alitajuista käytöstä. Näin ollen perustyyppimme lisäksi kykenemme hyvin helposti käyttämään kahden muun persoonallisuustyyppin ominaisuuksia tavallaan ”lainaamalla” heille ominaisia tyyliä. Onhan totta, että ns. huonona päivänä saatamme osoittaa yllättäviäkin piirteitä. Toisaalta, myös mitä mahtavimpana päivänä kun kaikki tuntuu sujuvan kuin tanssi, vaikutelma meistä on aivan eri luokkaa. Psykologiasta tämä luontemme kyky kaksisuuntaiseen tapaan toimia onkin tuttua. Tyylin tunnistamiseen saadaan vinkkejä myös **viereisistä tyyleistä eli siivistä.** Enneagrammista on löydettävissä selkeästi niin persoonan motivaatiolähteitä, paineen aiheuttajia kuin tehokkaampia tapoja viestiä toisille.

3.2 Enneagrammin historiaa ja tulevaisuutta

Ensimmäinen enneagrammikirja julkaistiin vasta vuonna 1984, joten tätä ajankohtaa voidaan pitää eräänlaisena käännekohtana enneagrammin historiassa. Sen jälkeen enneagrammin käyttö on levinnyt ympäri maailmaa ja sitä sovelletaan itsetuntemuksen lisäksi varsin monelle elämän osa-alueelle, niin työelämässä kuin yksityiselämässä. Nykyään enneagrammia opetetaan laajemminkin maailmalla jo yliopistoissa. Monissa suurissa yrityksissä se on rekrytoinnin välineenä sekä johdon ja esimiesten työkaluna. Yhtälailta terapeutit,

psykiatrit, psykologit, opettajat, valmentajat jne. pitävät sitä ehdottomana työvälineenä. **Enneagrammi ja Myers-Briggs- testaus** ovat ”löytäneet” toisensa ja moni kokeekin näiden täydentävän toisiaan hyvin tarkasti.

Enneagrammisymboli voidaan löytää kaiverrettuna kiviin jo vuosituhansien takaa, mutta sen käytön persoonallisuuden ymmärtämisessä aloitti bolivialainen **Oscar Ichazo** (synt. 1935) 1960 luvulla. Oscarilla oli oppilaana v. 1969-1970 chileläinen Claudio **Naranjo** (synt. 1932), joka toi opin Kaliforniaan ja aloitti siellä oman oppilasryhmänsä kanssa enneagrammiin syventämisen. Juuri Naranjo merkitsi nuolet eli kasvu- ja stressisuunnat enneagramminkuvioon. Hänen alkuperäisessä ryhmässään (Seekers After Truth, SAT) oli mukana useita enneagrammin merkittäviä vaikuttajia kuten **Helen Palmer** ja **H.A. Almaas**. Claudion ryhmässä oli mukana myös sapattivuottaan viettävä **Robert "Bob" Ochs**, joka toi enneagrammin Chigagoon, Loyolan yliopistoon ja aloitti siellä enneagrammin opettamisen 1971.

Armenialainen **G.I Gurdijeff** (1866 - 1949) oli henkinen opettaja, joka käytti enneagrammisymbolia apuna opetuksessa ja teoriassaan kuinka universumi on muodostunut. Hänen mallinsa ja oppinsa ovat olleet pohjana tämän päivän enneagrammille ja on todennäköistä, että Ichazo soveltanut Gurdijeffin ajatuksia omassa työssään jo 1950- ja 1960 luvulla.

Enneagrammi- persoonallisuustieto on nopeasti leviävä ja suositaan kasvattava tiedonala. Tosin myös ristiriitaisia mielipiteitä aiheuttava, kuten mikä muukin persoonaa tarkasteleva menetelmä. Enneagrammi on tarkasti avartava katsaus ihmisten erilaisuuteen ja auttaa ratkaisevasti rakentamaan siltoja ihmisten välillä. Sen yksi tärkeimpiä ulottuvuuksia on kyky lievittää erilaisuudemme kumpuavaa ymmärtämättömyyttä ja suvaitsemattomuutta.

3.3 Yhdeksän mielenkiintoista ja erilaista tapaa hahmottaa maailmaa

Näetkö potentiaalin; saanhan olla aidosti minä?

Jokainen meistä varmasti välillä ihmettelee, miten toiset voivat käyttäytyä, ajatella ja tuntea niin eri tavalla kuin me itse? Enneagrammi on persoonallisuusmalli, joka auttaa lisäämään itsetuntemusta, ymmärtämään toisten erilaisuutta ja arvostamaan sitä voimavarana. Se kuvaa yhdeksää erilaista tapaa tarkastella maailmaa. On mielenkiintoista, näkevätkö muut meidän potentiaalimme?

Enneagrammin kautta aukeaa ovi ”naapuriin”, joka raottaa meille **yhdeksää erilaista motiivia sekä perusstrategiaa** selviytyä ja toimia elämän eri tilanteissa. On hämmästyttävää, miten erilaisia tapoja ja käsityksiä meillä ihmisillä on samoista asioista. Voimmeko tosiaan käsittää, tuntea, ajatella, hahmottaa ja ymmärtää asiat niin erilaisesti, vaikka puhumme ikään kuin samasta aiheesta?

Kovin kauas ei tarvitse mennä – ehkä naapuriin, työkaverin tai oppilaan luokse, kun huomaamme suhtautumisemme elämään olevan konkreettisesti hyvin erilaista ja toisaalta samanlaista. Tarkoittaako tämä toisaalta sitä, että voisi löytyä selitys sille, miksi emme koekaan asioita samoin tai ole aina samaa mieltä päivänselvistä asioista? Miksi kaikki eivät toimi samoin samoissa tilanteissa? Voiko näitä tilanteita ja toimintoja selittää siis jotenkin järkevästi ja selventävästi? **Onko olemassa jokin ”syy tai syytä” siihen miten reagoimme asioihin?**

*Tunnetko sinä kollegasi tai oppilaasi tavan hahmottaa ympäröivä maailma ja hyväksyt sen yhtä tasavertaiseksi kuin omasi? Minkälainen persoona hän oikeastaan on itseesi verrattuna ja voisiko vuorovaikutukseenne saavuttaa uusia yhä rakentavampia muotoja? **Näemmekö oppilaiden potentiaalin ja osaammeko valjastaa sen käyttöön?** Entä työpaikalla - voisimmeko enemmän antaa luontoisten taipumustemme tulla esiin ja tehdä yhteistyötä kollegoiden kanssa tätä hyödyntäen?*

3.3.1 YKKÖNEN askareissaan

Ykkönen on pyrkimyksiltään idealistinen uudistaja, jonka ehdottomiin vahvuuksiin kuuluu työteliäisyys, kunnollisuus sekä tarkkuus asiassa kuin asiassa. Hän voi huonona päivänään olla taipuvainen pilkun viilaukseen, tiukkaan otteeseen ja taipua hieman joustamattomankin tyylin puolelle. Tällä hän pyrkii pitämään kiinni omista kontrolloiduista ja täsmällisyyden arvoistaan. Hänellä on erityinen kyky olla huolellinen ja asiallinen, joten hänestä huokuu luontevasti myös pätevyys ja laatutietoisuus. Hän korjaa huomaamansa virheet ja pyrkii aina mahdollisimman täydelliseen suoritukseen. Hän on korkeiden standardien ihminen, joka pitää järjestyksestä ja mielellään ottaa sellaiset tehtävät myös vastuulleen. Ykkönen on hyvin vastuuntuntoinen ja periaatteellinen ihminen.

3.3.2 KAKKONEN askareissaan

Kakkonen pyrkii aina avuliaana ihmisenä toimiaan kannustavasti ja hän huokuu lämpöä. Huonona päivänään hän voi pyrkiä vaikuttamaan muihin ihmisiin ja vaikuttaa ihmisistä riippuvaiselta. Tällaisena päivänä hän voi jakaa vuolaasti neuvojaan, vaikka niitä eivät kaikki haluaisikaan kuulla. Näin hän vain pyrkii osoittamaan auttavansa, tarkoittamatta mitään pahaa. Kakkonen kykenee ihmisläheisenä persoonana huomioimaan yksilöt suurestakin joukosta. Hän osaa olla lohduttava ja toimiikin usein tukipilarina muille. Hänellä on optimistinen elämänsenne ja hän pitää läheisestä vuorovaikutuksesta. Hän jos kuka on huolehtivainen ihminen.

3.3.3 KOLMONEN askareissaan

Kolmonen kykenee innostamaan muita ihmisiä ja hän osaa olla hyvin vakuuttava. Hän on tehokas suorittaja, jolla on aina menossa jokin projekti ja useimpien kalenteri täynnä. Hänellä on aina tavoitteita, jotka yleensä on asetettu siksi, että hän ne myös aikoo saavuttaa, mielellään nopealla aikataululla. Hän voi huonona päivänään vaikuttaa kovinkin kiireiseltä, jopa kilpailuhenkiseltä tavoitteidensa keskellä. Kolmonen saattaa olla kiireessä huolimaton, sillä kärsimättömyys tekee tällöin tehtävänsä. Hän on aikaansaava ja nopea tekijä, joka pitää myös kiitoksesta ja huomiosta. Hän on imago tietoinen ja se yleensä jollain ta-

valla hänestä tai hänen elämästään näkyy. Hän on loistava organisoimaan ja saa puuhakkuudellaan muutkin mukaan.

3.3.4 NELONEN askareissaan

Nelonen on herkkä aistimaan ilmapiirejä ja usein havaitseekin monia asioita, joihin toiset eivät huomiotaan kiinnitä. Hän on syvällisesti oivaltava ja voi hyvin löytää yllättäviäkin ratkaisuja asioihin, joita muille ei ole tullut mieleen. Huonona päivänään nelonen voi joskus loukkaantua tai mököttää, koska hänellä on taipumusta olla hyvinkin tunteellinen ja jopa ailahteleva. Hän on luova persoona, joka pitää yksilöllisestä ajattelusta ja itsekin haluaa erottua massasta tekemällä asiat omalla tavallaan. Hän haluaa olla aidosti oma itsensä ja usein jättääkin henkilökohtaisen jäljen työhönsä ja tekemiseensä. Hän on uniikki ja oivaltava persoona.

3.3.5 VITONEN askareissaan

Vitonen on kävelevä tietopankki, joka pitää asioiden ymmärtämisestä ja tiedon kartuttamisesta. Hän voi huonona päivänään vaikuttaa liiankin syventyneeltä omaan asiaansa eikä tällöin välitä oman tilansa häiriöstä ja kokeekin tällöin ihmisten olevan tunkeilevia ja häiriöksi. Tällaisena päivänä hän voi pitää ajatuksensa liian omanaan. Hän kykenee suhtautumaan yleensäkin asioihin järkevän asiapitoisesti eikä häntä tunneta tunteenpurkauksistaan. Hän on usein hyvin perehtynyt johonkin tai joihinkin aihekokonaisuuksiin ja on niissä myös todellinen asiantuntija. Hän on itsenäinen ja älyllinen ajattelija, pohtijakin. Hän nauttii uuden oppimisesta ja voi syventää tiedonjanoaan hyvinkin yksityiskohtaisiin asioihin. Hän on tarkkanäköinen, joten häneltä on hyvä tarkistaa moniakkin tietoja.

3.3.6 KUUTONEN askareissaan

Kuutonen on tunnollinen luottohenkilö, johon voi taatusti luottaa. Hän on hyvin vastuuntuntoinen ja lojaali persoona. Huonona päivänään kuutonen saattaa olla huolestuneen ja varauksellisen oloinen, sillä epävarmuus ei sovi hänelle. Hän pyrkii aina ennakoimaan asiat itse ja siksi onkin aina varautunut kaikkeen. Hän on sitoutunut ja pitää siitä, että voi itsekin olla turvallisissa mielin. Hän ei pidä no-

peista muutoksista, joten siksi hän voi tarkistaa ja varmistella asioita kanssaihmisiltään huolehtiakseen asioiden olevan varmasti järjestyksessä. Hän on uskollinen ystävä, työkaveri ja kumppani, johon voit luottaa. Asiat ovat hoidossa, mikäli se on ollut kuutosen tehtävä varmistaa se.

3.3.7 SEISKA askareissaan

Seiska innostuu luontaisesti monista asioista, on idearikas, luova ja monipuolinen askareissaan. Huonona päivänään hänen onkin vaikea keskittyä ja hän tylsistyy nopeasti jättäen asiat puolitehen. Hänen voi olla hankalaa saattaa asiat ihan loppuun saakka. Hän on hyvä suunnittelemaan ja ideoimaan uutta. Luontaisesti optimistisena hän pyrkii tavoittelemaan uusia mahdollisuuksia ja toimii spontaanisti. Hän pitää mahdollisuuksista sekä seikkaluista ja jännityksestä elämässään. Hän tuo energisellä olemuksellaan valoa, joten yleensä hänen seurassaan ihmiset viihtyvät hyvin.

3.3.8 KASI askareissaan

Kasi on suorapuheinen vaikuttaja, joka luontaisesti asettuu johtavaa rooliin. Hän pitää suorasta puheesta ja osaa delegoida asioita. Huonona päivänä tosin käskevän sävyinen ote voi tuntua muista hieman pelottavalta. Hän voi vaikuttaa jopa dominoivalta suorine puheineen. Kasi on karismaattinen persoona, joka kykenee tekemään päätökset jämäkästi ja helposti. Hänellä on selkeät ja suorat mielipiteet, jotka hän osaa esittää vakuuttavasti. Hän on toimissaan rehti ja oikeudenmukainen. Hänen turviinsa pääsevät usein heikommassa asemassa olevat, sillä kasilla on suuri sydän vahvan olemuksensa alla.

3.3.9 YSI askareissaan

Ysi on diplomaattinen, kärsivällinen ja sovitteleva. Hän rakastaa rauhaa ja pitää sopuisasta yhteiselosta ihmisten kanssa. Huonona päivänä ysillä voi olla vaikeuksia tehdä päätöksiä ja hän voi jättää asiat viime tinkaankin tullessaan painostetuksi. Ysi pyrkii aina viimeiseen asti välttämään ristiriitoja. Siksi hän voi joskus vetäytyä omiin oloihinsa tai jättää mielipiteensä jopa kommentoimatta

turhien ristiriitojen välttämiseksi. Hän on erittäin hyväksyvä persoona, joka suvaitsee aidosti kaikki ihmiset ja on ikään kuin samaa mieltä kaikkien eri mielipiteiden kanssa. Hän tulee hyvin toimeen ihmisten kanssa ja hänen seurassaan vallitsee aina tietty rauha. Hän on rento, joustava ja sopusointuinen persoona, jolta maltti ei lopu.

4 YHDEKSÄN ERILAISTA PERUSTARVETTA

Kohtaamme maailman, muut ihmiset ja itsemme tosiaan yhdeksällä hämmästyttävän erilaisella tavalla. Luulemme, että teemme kaikki samoja asioita samoista syistä kuin itse, mutta näin ei ole. Toimimme oman persoonallisuutemme ohjaamina, useimmiten alitajuisesti, tiedostamatta juurikaan syitä käyttökseemme. Meillä jokaisella on erilaisia, toisistaan poikkeavia **ensisijaisia perustarpeita**, jotka ohjaavat alitajuisesti ajatuksiamme, käytöstämme, vuorovaikutustamme, tunteitamme, tavoitteitamme sekä toimintaamme. Tämä liikuttaa meitä tiettyyn suuntaan elämän eri tilanteissa ja ohjaa tapaamme suhtautua asioihin.

Luonnetyylit ovat saaneet tähän työhön ja seuraaviin kuvituksiini nimet **Seija Taivaisen** v. 2011 ilmestyneestä kirjasta ” Mistä on hyvät tyytit tehty?”. Perustarpeiden kuvaukset on lainattu **Marika Borgin ja Viivi Pentikäisen** enneagrammiluentojen materiaaleista EIF- enneagrammiohjaajan koulutuksestani Enneagram Institute of Finlandissa vuodelta 2011. Jatkossa käytän havaintoesimerkkinä nimettyä postilaatikkoa kullakin persoonallisuudella, sillä samalla mielikuva ”naapurista, kollegasta, oppilaasta, sukulaisesta tai tuttavasta” lienee helppoa rakentaa. Näin voimme kurkistaa toisten elämään luvan kanssa yhdessä!

Mitä näistä erilaisista ihmisten yksilöllisistä TARPEISTA voisimme oppia?

Kuva 2. EG-luonnetyyppien perustarpeet

5 TARKKANEN = 1 tunneilla ja opettajanhuoneessa

Tarkkanen vannoo nimensä veroisesti laadun ja oikein tekemisen nimeen. Hän keskittyy siihen, että asiat tehdään lähtökohtaisesti aina oikealla tavalla ja havaitsee siksi mahdolliset virheet korkean standardinsa mukaan hyvin helposti ja luontaisesti.

OPPILAANA ☺

- Hän on kirjoittanut ylös opettajan antamat tehtävät, joten myös muut voivat kääntyä tämän ”varaopettajan” puoleen tarkistaessaan tehtävänantaja.
- Hänen tekemänsä tehtävänsä ovat pääsääntöisesti oikein tai ainakin pyrittä tekemään laadukkaasti.
- Hän toimii mielellään ”järjestäjänä”, sillä tällöin hän tietää, että kaikki tarvittava on tehty aikataulun mukaan.
- Hän ei lähinnä koskaan myöhästele eikä hänellä ole unohduksia.
- Hän pitää siitä että, opettaja on asiallinen ja että hän saa vastuuta.
- Häntä motivoi se että, hän saa toimia järjestelmällisesti ja esimerkiksi tehtävien tarkastajana.
- Hän paneutuu koulun käymiseen tunnollisuudella ja asettaa itselleen yleensä luontaisesti korkeat tavoitteet.
- Hänen kokeensa on syytä olla oikein pisteytetty, sillä muuten opettaja saa sen nopeasti takaisin arvosteltavaksi. Hän kykenee huomamaan toisten tekemät virheet ja tapahtuneen epäoikeudenmukaisuuden nopeasti.

OPETTAJANA ☺

- Opettajanhuoneen seinälle on ilmestynyt uudet järjestyssäännöt, jotka voivat hyvin olla ykkösen käsialaa tai ainakin hän on ne tarkistanut ja tehnyt tarvittavat tarkennukset.
- Hän on suunnitellut tuntinsa huolellisesti ja aiheet ovat ajankohtaisia ja periaatteellisia.
- Hän ei yleensä lopeta tunteja ”muutamia minuuttia” aikaisemmin, vaan pitää tarkkaan kiinni ajoista.
- Hän on koulun arvojen yksi suorasekäisin tukiranka, joten pikkujouluissaan harvemmin tapahtuu mitään yllälyöntejä.
- Hän on oikeudenmukainen kokeiden ja suoritusten arvioija, joka toimii tasa-arvoisesti oppilaitaan kohtaan.
- Hän pitää siitä, että hän saa laatia kirjallisia ohjeistuksia, oppaita ja käsikirjoja.
- Häntä motivoi se, että hänelle annetaan vastuuta ja suunnittelumahdollisuuksia työssään. Hän nimittäin kykenee täyttämään korkeatkin odotukset ainaisen työteliällä otteellaan.

6 APUNEN = 2 tunneilla ja opettajanhuoneessa

Apunen on lämminhenkinen, ystävällinen sekä huomavaainen ihminen, joka rientää aina apuun, kun se vain on mahdollista. Hän keskittyy luontaisesti huomaamaan tilanteet, joissa häntä voidaan tarvita, sillä auttaminen on hänelle kunnia-asia.

OPPILAANA ☺

- Hän on ottanut monisteita kaksin kappalein, jotta voisi viedä sellaisen myös sairastuneelle luokkatoverilleen.
- Hänen tekemänsä tehtävänsä ovat saattaneet jäädä viimeistelemättä vain siksi, että hänen on pitänyt auttaa jotain toista jossain hyvin tärkeässä asiassa. Opettajalle hän kertoo mielellään, miten iloiseksi tuo toinen ihminen avusta tuli.
- Hän on kirjoittanut kuusijuhlaan kaikille tasapuolisesti joulukortin, jotta kukaan ei jäisi ilman. Luultavasti kortit on käsin kirjoitettu ja henkilökohtaisen yksilöllisin tervehdyksin varustettu.
- Jos hän myöhästyy, syy on vain siinä, että hän on saattanut sokean mummon kadun yli – ja luultavasti ihan kauppaan saakka.
- Häntä motivoi se että, hän saa toimia sosiaalisissa tilanteissa ja olla paljon tekemisissä muiden oppilaiden kanssa. Ryhmätyöt sopivat yleensä kakkosopiskelijalle erittäin hyvin.
- Hän paneutuu koulun käymiseen tunnollisuudella ja nauttii yhteisistä luokan toiminnoista valtavasti.
- Hänen kokeensa kulmassa voi hyvin olla jokin mukava tervehdys opettajalle.

OPETTAJANA ☺

- Opettajanhuoneen pöydälle on ilmestynyt kakku, sillä kollegalla on nimipäivä. Lisäksi hän muistuttaa eläkkeelle jäävän siistijän lahjakeräysliskasta, jonka on laittanut kahvikassan viereen.
- Hän on suunnitellut tuntinsa yhteisöllisiksi, keskusteleviksi sekä usein myös pitää yhteisistä puuhista muiden luokkien kanssa.
- Hänen tuntiensa jälkeen pöydän äärellä voi hyvin olla opiskelija, joka kertoo omista murheistaan ja saa tukea.
- Hän edustaa koulussa kiusaamisen estämistä, tukipalvelujen järjestämistä sekä tekee yhteistyötä moniammatillisesti mitä todennäköisemmin esim. terveydenhoitajan jne. kanssa.
- Hän on arvioinneissaan kannustava ja voi hyvin pyöristää pisteytyksen ylöspäin.
- Hän pitää siitä, että saa järjestää yhteisiä tapahtumia, niin opettajille kuin oppilaille.
- Häntä motivoi se, että hän saa esittää optimistiset näkemyksensä ja toimia tarvittaessa tukipilarina muille

7 PUUHANEN = 3 tunneilla ja opettajanhuoneessa

Puuhanen on tehopakkaus, joka on jälleen saanut päähänsä jonkin uuden tavoitteen, jonka eteen tekee töitä nopealla temmolla. Hän on kerännyt muitakin ihmisiä työn touhuun kanssaan, sillä hänellä on taito ja lahja innostaa sekä tsempata muutkin toimimaan.

OPPILAANA ☺

- Hän on valikoinut tehtävän, jonka aihe hyödyttää häntä myös toisessa aiheessa, sillä turhan työn tekeminen ei sovi hänelle. Näin hän voi hyödyntää aiemmin hankkimaansa tietoa soveltaen.
- Hänen toimestaan oppilaskunta on puuhannut messut, joiden tehtävänä on edesauttaa yrityksiä ja koulun yhteistyötä. Samalla hän on puhunut itselleen kesätyöpaikan yhdestä yhteistyöyrityksestä.
- Hän on valikoinut liikuntatunnin joukkueenjohtajana sellainen tiimin itselleen, että voitto on jo lähes taattu.
- Jos hän myöhästyy, johtuu se siitä, että hän on käynyt rehtorin luona sopimassa hyväksiluvuistaan, sillä päällekkäistä työtä ei hyödytä tehdä.
- Häntä motivoi se että, hän saa kiitosta tekemästään työstä ja nopeasta toiminnastaan.
- Hän on tehnyt nopeutetun opiskelusuunnitelman, jotta voisi aloittaa seuraavan projektinsa valmistuttuaan.
- Hän ilmoittaa opettajalle, että hänellä on koulun jälkeen erinäisiä harrastuksia, joten voidaanko viimeinen tauko jättää väliin...?

OPETTAJANA ☺

- Jos kolmonen ei ole jo rehtori, on hän luultavasti edennyt ainakin vararehtoriksi.
- Opettajanhuoneeseen on saattanut ilmestyä vaikka zumba-esite, sillä hän on aloittanut tämän ripeän ja rytmikkään lajin vetäjänä ja aikoo nyt saada muitakin opettajia pitämään itsestään huolta työn vastapainoksi.
- Hän on suunnitellut tuntinsa siten, että samalla voidaan yhdistää vanhempainillan näyttelyn rakentaminen tunnin aiheeseen.
- Hänen kalenteriinsa ei tosiaan tahdo mahtua enempää kuin tiukka vartti oppilaan vanhemmille. Sitä paitsi vanhemmathan voivat lähettää etukäteen hänelle erityisiä kysymyksiä vaikka meilitse, jos sellaisia on.
- Hän edustaa koulussa menestyvän ja toiminnallisen koulun arvoja, joten häntäpästä tämä koulu ei löydy luultavasti millään mittarilla.
- Hän on arvioinneissaan selkeän menestystä mittaava ja tekee siten päätöksetkin arvosanoista nopeasti.
- Häntä motivoi se, että hän saa toimia jollain lailla koulunsa keulakuvana ja mielellään ajaa asioita, jotka tuovat työstä mainetta ja kunniaa.

8 SYVÄNEN = 4 tunneilla ja opettajanhuoneessa

Syvänen on luova ja visuaalinenkin persoona, joka nauttii yksilöllisestä lopputuloksesta. Hän näkee asioita jopa erilaisin silmin kuin muut ja kykenee tuottamaan monella tasolla syvällisiäkin asioita. Hän rakastaa aitoutta ja kauneutta.

OPPILAANA 😊

- Hän voi aiheuttaa opettajalle ihmetystä, sillä pukeutunut aamulla erivärisiin sukkiin, koska ei pidä siitä, että kaikilla on samanlaiset vaatteet.
- Hänen tekemänsä tehtävä on oivallettu ihan eri tavalla kuin muilla oppilaila, mutta tuki hyväksyttävän yksilöllisesti pohdittuina.
- Hän on kuvittanut koulun seinät upeilla graffiteilla, joita löytyy myös koulukirjoista.
- Jos hän myöhästyy, on hänellä selityksen mukaan tullut inspiraatio viime yönä, josta hän on selvästi tohkeissaan!
- Häntä motivoi se että, hän saa olla aito oma itsensä ja muutkin ovat sitä.
- Hän voi loukkaantua herkästi, jos kokee tulleen ohitetuksi tai väärin ymmärretyksi.
- Hän kokee herkästi olevansa erilainen ja että muut eivät ymmärrä häntä, tämä saattaa joskus olla syytä huomioida kun puhetta tulee kiusaamisesta.

OPETTAJANA 😊

- Hänen opetustapansa on taatusti yksilöllinen ja erilainen kuin muilla opettajilla ja metodit poikkeavia.
- Hän on vahva, moniulotteinen ja intuitiivinen opettaja, joka ammentaa syvällisyyttä ja luovuutta kaikilta elämänsä alueilta.
- Hän aistii herkästi erilaiset tunnelmat ja oppilaiden mielialat.
- Hän haluaa myös että hänen yksilöllinen kädenjälkensä näkyy myös oppilaiden töissä, koska tavallisuuden vierastaminen saattaa joskus tehdä hänestä myös epäkäytännöllisen ja erikoisuutta tavoittelevan.
- Hänen kykynsä tuntea ja kokea elämää syvästi tekee hänestä upean ja vahvan ystävän niin oppilaille kuin työtovereillekin.
- Hänen luokahuoneensa voi olla tulijoille elämys sinänsä, se tuskin on perinteikäs ”luokka” vaan sieltä löytynee visuaalisesti stimuloivia elementtejä tai kodikkuutta kuten esim. mattoja ja jopa kotieläin.

9 TUTKIVAINEN = 5 tunneilla ja opettajanhuoneessa

Tutkivainen on tiedonjanoinen ja siksi hänen täytyy ottaa selvää asioista omaan tahtiinsa. Hän muistaa hyvin pieniäkin yksityiskohtia niistä asioista, jotka häntä puhuttelevat. Hän pitää omasta seurastaan, sillä silloin hän voi perehtyä rauhassa siihen mikä kiinnostaa. Hän miettii ja pohtii ja pitää siitä, että asiat perustuvat faktoihin eivätkä olettamuksiin.

OPPILAANA ☺

- Hän on kerännyt koulumatkalla purkkiinsa hyönteisiä, ja aikoo tutkia sekä vertailla niitä tarkemmin.
- Hänen tekemänsä tehtävänsä on tehty perusteellisesti faktoihin nojaten, joten omia sooloilutuosia ei välttämättä tehtävävastauksista löydy.
- Hän on luettellonut katsomansa luontodokumentit kotona ja tarkkailee opettajan esittämiä tietoja samasta aiheesta.
- Jos hän sattuu myöhästymään, syylienee siinä, että hän on keskittynyt johonkin kovin mielenkiintoiseen asiaan aamulla ja aika on vain vierähtänyt aiheen parissa huomaamatta.
- Häntä motivoi se että, hän saa tarkkailla ja täydentää tarpeen mukaan esim. ryhmätöissä laajalla tiedollaan käsiteltävää asiaa.
- Hän pitää uuden oppimisesta, ja hän omaksuu hyvin omassa rauhassaan aineen aiheita laajemminkin kuin vain koulun tunneilla.
- Hänen kokeensa voivat olla täynnä nippelitietoa, jopa hämmästyttävällä tavalla. Vastaukset voivat olla myös yksiselitteisen selkeitä.

OPETTAJANA ☺

- Opettajanhuoneessa vitosta ei välttämättä joka tauolla näy, sillä hänellä on aina jokin perehtyminen johonkin aiheeseen kesken eikä turha jaarittelu kiinnosta.
- Hän on suunnitellut tuntinsa asiapitoisiksi, ja hän pitää siitä, että aiheeseen keskitytään vaikka muistiinpanoja tehden.
- Hän voi hyvin järjestää tunnilleen tietokilpailun tai vastaavan.
- Hänen tuntiensa jälkeen on virinnyt luultavasti jokin uusi asia, mikä pitää selvittää. Hän ei pidä siitä, ettei tiedä vastauksia oppilaiden esittämiin kysymyksiin.
- Hän edustaa koulussa viisautta ja perehtyneisyyttä, ja hänen substanssiosaamisensa onkin huippuluokkaa.
- Hän on arvioinneissaan täsmällinen ja oikeudenmukainen. Piste tiedetystä asiasta. Piste.
- Hän pitää siitä, että oppilaat keskittyvät tutkimiseen ja kannustaa heitä mielellään siihen.
- Häntä motivoi se, että hän saa kerätä aineistoa ja voi tarvittaessa toimia tietolähteenä muillekin.

Turvanen on varautumisen mestari. Hänen kanssaan on helppo toimia, koska yleensä muiden ei tarvitse ennakoida asioita, sillä hän on jo sen ehtinyt tehdä. Hän pitää sovituista asioista kiinni ja toivoo sitä myös muilta. Hän kantaa aina oman kortensa kekoon ja on joka paikan luottohenkilö.

OPPILAANA ☺

- Hän on luultavasti ensimmäisenä huomannut, että seuraavan tunnin luokkatilat on varattu kahdelle oppilasryhmälle samaan aikaan.
- Hänen tekemänsä tehtävät on tunnollisesti tehty ja varmuuden vuoksi hän on tehnyt vielä lisätehtävänkin vihkoon.
- Hän on ottanut iltapäivän tunteja varten mukaansa eväät, sillä saattaa olla, että koulun kahvio on suljettu tapahtumajärjestelyjen vuoksi.
- Hän on luultavasti ajoissa koulussa ja tarkastaakseen vielä esityksessään tarvittavan projektin toimivuuden.
- Hän on luokassa muutamien todellinen luottoystävä ja juoruaminen ei todellakaan kuulu hänen toimintatavoihinsa.
- Hänen kokeensa vastaus esim. matematiikassa on voitu esittää useammallakin lausekeversiolla, jotta opettaja taatusti käsittää mitä hän on tarkoittanut.

OPETTAJANA ☺

- Opettajanhuoneen lokerikossa hänellä on jo valmiit koetehtävät seuraavaa kurssia varten tallessa.
- Hän on suunnitellut tuntinsa siten, että mahdollisia muutoksia varten on varasuunnitelma tai materiaalinippu laukussa valmiina.
- Hänen tuntiensa jälkeen opiskelijat uskaltavat kertomaan tärkeitäkin asioitaan, sillä hänestä huokuu ystävällinen luotettavuus kauas.
- Hän edustaa koulussa ennakoivuutta ja on aina askeleen edellä muita vain varmistaakseen kaiken sujuvuuden.
- Hän on arvioinneissaan pohtiva ja joskus lopullisen arvosanan antaminen voi olla vaikeaa, koska toisaalta... ja taas toisaalta...
- Hän pitää siitä, että ihmiset vastaavat hänen jättämiinsä viesteihin ja noudattavat aikatauluja.
- Häntä motivoi se, että hän voi luottaa ihmisiin itsekin.
- Hän pitää siitä, että luokassa on järjestys ja kukin toimii vastuullisesti.

11 INTONEN = 7 tunneilla ja opettajanhuoneessa

Intosen lasi on puoliksi täynnä ja innostusta uusiin asioihin riittääkin ehkä enemmän kuin muilla. Hän ei pidä pitkästy-
misestä ja saattaakin rakentaa elämäänsä sen mukaan. Hän tykkää suunnitella ja keksiä monenlaista mukavaa, sillä hän pitää siitä, että kaikki viihtyvät. Usein hän onkin hyvin seurallinen ja kekseliäs.

OPPILAANA 😊

- Hänestä on hauskaa suunnitella uusia mielenkiintoisia asioita. Hän nauttii innostavista ideoista ja uusista mahdollisuuksista.
- Hän on loistava ideoimaan uutta ja hänen vilkas ja luova mielikuvituksensa tuottaa joskus enemmän ideoita kuin mitä hän ehtii käytännössä toteuttaa.
- Hänelle on tärkeää säilyttää oma vapautensa ja onnellisuutensa, hän kokee rajoitukset ja tiukat säännöt joskus pikkumaisina ja ahdistavina.
- Hän on usein monilahjakas ja aikaansaava yleistaituri, joka oppii asiat nopeasti. Hän tekee yleensä oman päänsä mukaan eikä anna toisten eriävien mielipiteiden liikaa hidastaa tahtiaan.
- Hän saattaa jättää asioita myös puolitiehen tai velvollisuuksia hoitamatta, jos hän tuntee, että ne rajoittavat liikaa hänen vapauttaan tai hyvän olon tunnettaan.
- Hänellä on yleensä monta rautaa tulessa yhtä aikaa ja hän on usein juuri tulossa jostakin, lähdössä jonnekin tai ainakin suunnittelee toteuttavansa jonkin hauskan projektin lähiaikoina.

OPETTAJANA 😊

- Hän pyrkii tekemään opetuksesta mielenkiintoista ja on yleensä hyvä luomaan ympärilleen iloista mieltä ja energistä tunnelmaa.
- Hän on luontaisen hyvä esiintymään ja kertoo viihdyttäviä tarinoita mielellään. Hän on parhaimmillaan eloisa, innostunut, joustava ja hyväntuulinen.
- Pitkästyminen ja paikalleen juuttumisen pelko pitävät häntä aktiivisesti liikkeessä, eikä hänen ole aina helppo hidastaa tahtiaan tai huomata omia tai toisten todellisia tarpeita.
- Hän pursuaa innostunutta energiaa, ideoita ja uusia suunnitelmia. Hänellä on ainutlaatuinen kyky nähdä asioiden mahdollisuudet ja valoisat puolet.
- Hän on luonnostaan optimistinen eikä lannistu esteistä kovin helposti. Hänen aktiivinen mielensä keksii yleensä ulospääsyt hankalista tilanteista ja ratkaisun pulmaan kuin pulmaan.
- Hänelle jonkin saman asian opettaminen uudelleen ja uudelleen voi tuntua tukalalta, koska olisi jo kiire päästä kokemaan ja opettamaan jotain uutta.

12 VOIMANEN = 8 tunneilla ja opettajanhuoneessa

Voimanen on päättänyt mitä tehdään, eikä hänen tarvitse epäröidä sen enempää. Hän haluaa, että asia hoituu ja että se saadaan pois päiväjärjestyksestä. Hän kertoo oman mielipiteensä suorasanaisesti ja aikailematta. Saattaapa haastaakin joitakin perustelemaan omansa. Hän ei siedä vääryyttä vaan toimii puolustuksena heikompien oikeuksia ajettaessa. Hänen sanomisiaan harva kyseenalaistaa sen enempää. Hän on leijonamainen suojellessaan omiaan.

OPPILAANA 😊

- Hän haluaa olla itsenäinen ja riippumaton, mutta hän on myös erittäin turvallinen ja suojelevainen muita oppilaita ja ystäviään kohtaan.
- Hän on parhaimmillaan silloin, kun hän saa olla vastuussa ja hänen kykyhinsä luotetaan.
- Hän tekee periksi antamattomasti töitä tavoitteidensa eteen eikä luovuta helposti. Neuvokkuus ja sisäinen intohimo ohjaavat häntä ja hän on erittäin taitava toteuttamaan mahdollisimallakin näyttäviä hankkeita.
- Hän on parhaimmillaan silloin, kun hän puolustaa ja suojelee toisia vahvuudellaan ja työskentelee sellaisten asioiden puolesta, joihin uskoo koko suuresta sydäimestään.
- Hänen on vaikeaa ymmärtää heikkuutta ja epävarmuutta toisissa ihmisissä, sillä hän ei salli sitä itselleenkaan. Hän haastaa toisia voimallisuudellaan ja haluaa tietää kuka päättää ja kuka on vastuussa.

OPETTAJANA 😊

- Hän haluaa päättää asioista ja olla vastuussa. Hän sanoo yleensä suoraan sen, mitä tarkoittaa ja on myös sanansa mittainen.
- Hän kunnioittaa rehellisyyttä ja oikeudenmukaisuutta ja pyrkii toimimaan arvojensa mukaisesti.
- Hän säteilee auktoriteettia ja vaikutusvaltaa. Hänen ei yleensä tarvitse korottaa ääntään tai tehdä itsestään suurta numeroa, sillä häntä kuunnellaan ja kunnioitetaan hänen luontaisen karismansa ansiosta.
- Hän on ystävänä, työtovereina ja opettajana korvaamaton tukipilari, jonka puoleen on turvallista kääntyä niin pienten kuin suurtenkin ongelmien kanssa.
- Hän on luontainen johtaja, jota muut kunnioittavat ja arvostavat, hän on rohkea, vahva ja suurisydäminen ihminen, joka osaa ottaa vastuuta luontevasti.
- Hän hakeutuu usein johtavaan asemaan tai ryhtyy jopa rehtoriksi, sillä hänellä on luontainen tarve päättää asioista.

13 TYYNELÄ = 9 tunneilla ja opettajanhuoneessa

Tyynelä ei hötkyile toimissaan ja hän rakastaa sitä, että kaikki tekevät yhteistyötä hyvässä hengessä. Hänen kanssaan tuskin koskaan olet saanut riitaa aikaiseksi pikkuasioista. Hän on huippu sovitteluun asioita ja kykenee neuvottelemaan perusteellisesti, sillä hän näkee kaikkien osapuolten silmin asiat. Hän ymmärtää eri näkökulmia aidosti. Hän voi hyvin vastata sinulle ”kaikki käy”, koska hänelle se on totista totta.

OPPILAANA ☺

- Hän nauttii rauhallisesta ja harmonisesta ilmapiiristä ja sopuisasta yhteistyöstä toisten kanssa, hänen on helppo ymmärtää erilaisia näkökulmia.
- Hän vetäytyy mielellään omaan sisäiseen maailmaansa ja nauttii yksinolosta ja omista mukavista rutiineistaan.
- Hän sopeutuu mieluummin muiden oppilaiden toiveisiin kuin korostaa omia eriäviä mielipiteitään. Hän pyrkii välttämään ristiriitoja ja konflikteja.
- Hän pyrkii säilyttämään hyvät ja ystävälliset välit muihin oppilaisiin ja saattaa rauhan säilyttämisen nimissä välillä sopeutua liikaakin muiden tahtoon. Hänen on vaikea sanoa "ei" ja hän myöntyy muiden toiveisiin ollakseen mieliksi ja välttääkseen erimielisyyksiä.
- Toisten ihmisten mielipiteiden huomioon ottaminen on hänelle luonnollista ja tärkeää. Hänen seurassa on yleensä rento tunnelma, sillä hän on aidosti myönteinen ja hyväksyvä.

OPETTAJANA ☺

- Hän ymmärtää erilaisia mielipiteitä erityisen hyvin ja on luonnostaan hyvä kuuntelija ja miellyttävä seuraihminen.
- Hän ei näytä helposti suuttumustaan tai ärtymystään. Hän saattaa silti olla itsepäinen ja hiljaisen vastustava ollessaan eri mieltä, haluamatta kuitenkaan sanoa omaa mielipidettään ääneen.
- Joskus hänen haluttomuutensa käsitellä ristiriitatilanteita saattaa aiheuttaa ongelmia ja hän joutuu kohtaamaan välttelemänsä asiat tavalla tai toisella. Jopa isompina kuin ne alun perin olivat.
- Hänellä on rauhoittava vaikutus ympäristöönsä. Hän tuo oppilaat yhteen, sovittelee ja luo todellista kestäväää rauhaa ja harmoniaa.
- Hän osaa olla miellyttävän eloisa, aktiivinen ja tasapainoisen aikaansaava. Hän on hyväksyvä, epäitsekäs, emotionaalisesti vakaa ja seesteinen. Hän luottaa itseensä ja osaa myös tuoda omat toiveensa esille ja sanoa reippaasti oman mielipiteensä.

14 SOSIAALISET VUOROVAIKUTUSTYYLIT ENNEAGRAMMISSA

Vuorovaikutustaidot ovat suuri osa elämäämme. Luontaisesti voimme aistia tiettyjen ihmisten seurauksen olevan meille kotoisaa tai jopa ärsyttävää. Näitä tulkin-toja teemme usein nopeasti, tiedostamatta miksi näin asian laita lienee. Toisia voimme todella ihailla tai kunnioittaa ja salainen toiveemme onkin toimia joskus samalla tavalla. **Kommunikointitaitoja voi tiedostaen kohentaa.** Muistettava on, että muitahan me emme voikaan muuttaa. Mukailla toinen toistamme voimme, kunhan teemme sen siten, että tavoite on hedelmällinen lopputulos, **ei manipulointi.** Harjoitellessamme tunnustamaan toisten käytöksille tyypillisiä taipumuksia, voimme antaa heille sopivasti tilaa olla omanlaisiaan silti jokaista kunnioittaen. Näin ollen oman toimintamme kautta voimme kannustavasti vaikuttaa tilanteen etenemiseen ja saada toisetkin näyttämään itsestään vahvuuksien valtavaa kirjoa. **Vuorovaikutus on välitöntä ihmisten välistä tapahtumaa**, joten sen vaikutuksetkin ovat käytännössä heti nähtävissä. **Itsevarmat, tunnolliset ja rauhalliset enneagrammityyppit** ovat kukin oma triadinsa, joilla vuorovaikutuksessa on hyvin samankaltaisia piirteitä.

Olenaisinta on kuitenkin se, että keskitymme omaan itseemme ja sitä kautta sitten hahmotamme muiden maailmaa. Lao Tzu on sanonut: ”**Jos tunnet toiset, olet älykäs. Jos tunnet itsesi, olet viisas.**” Lainausta on kirjasta Tao Te Ching. Omassa työssämme ja toimissamme kohtaamme vuorovaikutuksen kirjoa, joten paikkamme ei aina liene ihan selvä ja asiamme saattaa jäädä toisten varjoon syystä tai toisesta. Tutustumalla eri vuorovaikutuksen tyylilajeihin, voimme päästä sisälle omaan kykyymme nähdä ja kokea asiat. **Ymmärrys ja tietoisuus lisäävät mahdollisuuksia toimia tuloksekkaammin.**

Kuva 3. Ammatillisen vuorovaikutuksen edistävät ja estävät tekijät

14.1 Itsevarmat persoonallisuudet

- Vahvoja ja itsevarmoja persoonallisuuksia
- Luontaista ottaa vastuuta tekemisestä ja johtaa muita
- Karismaattisia ja hyviä esiintyjä
- Sanovat mielipiteensä avoimesti ja suoraan
- Määrätietoisia, tavoitteellisia ja aikaansaavia
- Toimivat aktiivisesti ja rohkeasti tavoitteiden saavuttamiseksi

Sosiaalisissa tilanteissa näillä persoonilla on aina yleensä näkyvä rooli ja vuorovaikutustyyli antaa heistä itsevarman vaikutelman. He kommunikoivat määrätietoisesti, ovat esillä ja kertovat täsmällisesti mielipiteensä. Heidän kanssaan tapahtuu, ja rytmisesti nämä persoonat ovatkin ns. toiminnallisia ja liikkeessä. He eivät yleensä epäröi pitkään vaan toimivat ja tekevät päätökset jämäkästi ja jopa helpon oloisesti. Yleensä heidän kanssaan voi puhua asioista suoraan.

14.2 Tunnolliset persoonallisuudet

- Suhtautuvat tunnollisesti työhönsä, elämään ja ihmissuhteisiin
- Ottavat heille uskotut vastuut ja velvollisuudet vakavasti
- Pyrkivät kantamaan oman kortensa kekoon sekä omassa työssään, että tiimin jäsenenä parhaansa mukaan
- Tuovat työhön ja yhteisöihin yhteishenkeä ja tavoitteisiin sitoutumista
- Kunnia-asiana hoitaa omat työnsä mahdollisimman hyvin

Tunnollisuus yhdistää näitä persoonallisuustyyliä ja heihin voi luottaa. He pitävät sovitusta säännöistä kiinni ja tekevät kaikkensa yhteisen asian eteen. Nämä ihmiset ovat niitä, jotka saattavat hommat loppuun saakka ja yleensä ajoissa. He muistuttavat muita sekä huolehtivat asioiden toteutuksesta täsmällisesti. He yleensä mielellään kuuntelevat annetut ohjeet, jotta voivat toimia niiden mukaisesti. Nämä ihmiset ovat usein valmiita tukemaan ja neuvomaan muitakin tarpeen mukaan. Käikki tämä näkyy myös heidän tavoissaan olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

14.3 Rauhalliset persoonallisuudet

- Maltillisia, pohdiskelevia ja rauhallisia
- Malttavat odottaa vuoroaan ja kuunnella muita
- Tarkkailevat mielellään ja tekevät hyviä huomioita!
- Oivaltavia, perehtyneitä ja syvällisiä
- Kyky keskittyä pitkäjänteisesti asioihin
- Tarve analysoida ja ymmärtää asiat perinpohjin

Rauhalliset persoonat nauttivat sovusta ja pitävät myös kommunikoinnista, joka on sopivan seesteistä. Nopeat käskyt ja vaativat kysymykset voivat tuntua heistä tukalilta. He osaavat suhtautua asioihin tynesti tarkkailijan roolista ja sellaisesta mielellään aloittavatkin. Heillä on oma luontainen pohdiskeleva tapansa toimia esim. ryhmässä, mutta osallistuvat vuorollaan kuunneltuaan ensin riittävästi muita. He eivät ole ensimmäisenä ”haastamassa riitaa” vaan kykenevät toimimaan maltilla. Heillä on taitoa keskittyä sellaisiin asioihin, jotka vaativat pitkää pinnaa. Heidän tapansa ei ole olla päällimmäisenä äänessä.

15 LUONNETYYLIEN MOTIIVIT VUOROVAIKUTUSTILANTEISSA

Vuorovaikutuksemme rakentuu **henkilökohtaisen motivaatiomme** perusteella ja se peilaa aina **omiin arvoihimme**. Emme voi toimia itseämme vastaan vaan ajamme asiaamme aina omista lähtökohdistamme käsin. Meidän on hyvä tunnistaa omat motiivimme ja arvomme, jotka ovat ikään kuin haarniskamme kohdatessa elämää. Kuljemme toisia kohden tietyn ensisijaisen linjamme mukaan, vaikka meistä löytyy myös samoja motiiveja ja arvoja kuin toisista. Järjestys niillä voi olla erilainen ja se näkyy tavassamme kommunikoida toisten kanssa eri tilanteissa. On valtavan hienoa ymmärtää, mikä toista henkilöä motivoi toimimaan siten kuin hän toimii. Näin voimme löytää hänen arvomaailmansa ja käsitellä hänen tarpeensa käsitellä asioita ja suhtautumistaan meihin muihin.

ESIMERKKITILANTEITA:

- Tarkkasen (1) motiivi ja huomio vuorovaikutustilanteissa:

”Tehdäänkö asiat oikein vai väärin? Voisinko tehdä asiat vielä paremmin?”

SEURAUUS: Hän keskittyy havaitsemaan virheitä ja tuo sen myöskin usein julki periaatteidensa mukaisesti. Toisista tämä virheiden huomioiminen voi tuntua joko lannistavalta tai saada osakseen kiitosta, kun hän huomasi kyseiset asiat.

- Apusen (2) motiivi ja huomio vuorovaikutustilanteissa:

”Pidetäänkö minusta jos...? Pitäisikö minun auttaa jollain tavalla?”

SEURAUUS: Hän keskittyy muiden tekemisiin osoittaakseen olevansa tarpeellinen ja ollakseen pidetty tarjotessaan apuaan joka tilanteessa. Jatkuva huolehtiminen ja avun tarjoaminen voi tuntua toisista joko asioihin puuttumiselta tai sitten sitä arvostetaan suunnattomasti.

- Puuhasen (3) motiivi ja huomio vuorovaikutustilanteissa:

”Kuinka saavutan tässäkin tilanteessa muiden arvostuksen ja/tai pidän maineeni?”

SEURAUUS: Hän keskittyy lopputulokseen sekä saavutuksen vaikutelmaan ja haluaa menestyä hinnalla millä hyvänsä tekemisissään. Ryhmätilanteissa hoputtaminen ja kova tekeminen voi tuntua toisista painostavalta tai sitten sitä pidetään kannustavana.

- Syväsen (4) motiivi ja huomio vuorovaikutustilanteissa:

”Olen ainutlaatuinen, enkä kuten muut. Ymmärtävätköhän he sen varmasti?”

SEURAUUS: Hän keskittyy miettimään erilaista lähestymistapaa asiaan ja haluaa tehdä asiat eri tavalla kuin muut, joten ryhmätilanteissa poikkeavat toimintatavat voivat tuntua toisista erikoisilta ja kummallisilta tai sitten muut kokevat myös tehneensä jotain ainutlaatuista.

- Tutkivaisen (5) motiivi ja huomio vuorovaikutustilanteissa:

”Haluan tietää kaikki faktat ja mihin asiat / päätökset perustuvat?”

SEURAUUS: Hän keskittyy faktoihin ja haluaa ottaa ensin asioista selvää, mikä saattaa aiheuttaa hänen vetäytymisensä yhteistyöstä. Tämä voi vaikuttaa toisista ylimieliseltä ja yhteistyökyvyttömältä tai sitten sen arvo osataan ottaa huomioon yhteistyön edetessä.

- Turvasen (6) motiivi ja huomio vuorovaikutustilanteissa:

”Kehen voin luottaa ja mikä voi mennä pieleen? Teenkö oikean päätöksen?”

SEURAUUS: Hän keskittyy varmistelemaan sitä, mikä voisi luultavimmin mennä pieleen tai mitkä riskit on otettava huomioon. Tämä voi vaikuttaa toisista turhalla hössöttämiseltä ja epätodennäköisiin asioihin keskittymiseltä tai sitten häntä kiitetään asioihin varautumisesta.

- Intosen (7) motiivi ja huomio vuorovaikutustilanteissa:

”En halua olla rajoitettu ja siksi teen päätökset ja asiat vasta lähes viime hetkellä.”

SEURAUUS: Hän keskittyy ideoimaan valtavasti uusia vaihtoehtoja, suunnittelee lennokkaasti kaikenlaista mielellään jossain mahdollisimman mukavassa ympäristössä. Tämä saattaa vaikuttaa toisista hassuttelevalta ja rajattomalta kahvitteluun keskittymiseltä tai sitten hänen innovatiivisista ideoistaan pidetään ja aletaan jotain toteuttaa.

- Voimasan (8) motiivi ja huomio vuorovaikutustilanteissa:

”Onko tilanne hallussasi vai pitääkö minun puuttua siihen?”

SEURAUUS: Hän keskittyy delegoimaan muille tehtäviä melko nopeasti jos ei ala tapahtua, järjestee asioita ja kertoo luontaiseen tyyliinsä muille miten heidän tulee toimia. Tämä voi tuntua toisista määräämiseltä ja epäoikeudenmukaisesti hänen laakereillaan leppämiseltä tai sitten hänen johtajuutensa ja päätöksentekonsa saa osakseen arvostusta.

- Tyynelän (9) motiivi ja huomio vuorovaikutustilanteissa:

”Seuraako tästä lisää ristiriitoja? Otetaanko kaikkien mielipiteet huomioon?”

SEURAUUS: Hän keskittyy tasoittelemaan ja myötäilemään sopuisasti asian etenemistä tai hyvässä lykyssä ei kommentoi sen enempää, jotta antaa muiden äänten ainakin tulla kuuluville sovun säilymiseksi. Tämä voi tuntua toisista epäkohteliaan vetäytyvältä tai mielipiteettömältä tai sitten hänen luomaansa harmoniaa ja joskus hiljais-takin osallistumisestaan osataan arvostaa.

16 MITÄ KUKIN MEISTÄ ARVOSTAA?

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kerrot säännöt ja toimintatavat hänelle selkeästi ▪ noudatat itse sitä mitä lupaat ja sanot ▪ olet pätevä ja tiedät mitä teet sekä kerrot sen myös ▪ pysyt sovituissa aikarajoissa ja aikatauluissa ▪ teet häntä koskevat asiat huolellisesti ja tarkasti sekä oikein!
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kuuntelet ja huomioit hänen tarjoamaansa apua ▪ keskityt hänen ja olet empaattinen ▪ annat palautetta jos/kun hän on avuksi jossain asiassa ▪ kerrot asian optimistiset puolet ja olet vuorovaikutuksessa annat tietoa tapahtumista avuliaasti ja ystävällisesti
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ toimit tehokkaasti ja päämäärätietoisesti ▪ keskityt olennaiseen ja saat asiat etenemään ▪ et arvostele häntä sen enempää hänen tekemisistään ▪ kerrot tilanteen etenemisestä ja seuraavasta askeleesta olet ripeä, pätevä ja jämäkkä toimiessasi hänen kanssaan
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ huomioit hänen yksilöllisyytensä / yksityisyytensä ▪ annat hänen purkaa tunteitaan ja hyväksyt ne ▪ olet tahdikas ja huomaavainen etkä jätä häntä ”yksin” asian kanssa ▪ annat hänelle tilaa ja kerrot mitä tarkoitat sanoillasi/toimillasi pidät häntä aitona ja kuulet häntä yksilöllisesti
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ esittäessäsi kysymyksiä, annat riittävästi vastausaikaa ▪ keskityt faktatietoihin ja olet asiallinen ▪ etenet systemaattisesti ja asiantuntevasti ▪ kysyt myös hänen olemassa olevia tietojaan / arvostat hänen tarkkanäköisyyttään sekä kunnioitat hänen yksityisyyttään
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pohdit hänen kanssaan vaihtoehtoja ja mahdollisia ongelmia ▪ olet luotettava ja pidät sanasi ▪ teet oman työsi vastuuntuntoisesti ▪ kerrot säännöt ja pidät järjestyksen kerrot ennakoivasti asioista ja turvaat hänen etunsa ja varmistat, että kaikki on otettu huomioon

	<ul style="list-style-type: none">▪ jutustelet mukavasti ja olet rento▪ kuuntelet hänen asiaansa ja ratkaisuideoitaan▪ et niuhota tiukkapipoisesti▪ et rajoita hänen luovia ideoitaan vaan keskityt toimiviin▪ esität mahdollisia vaihtoehtoja, jos niitä on▪ keskustelet hänen kanssaan tulevasta ja suunnittelet sitä
	<ul style="list-style-type: none">▪ kerrot kuka on vastuussa ko. asiassa ja sen etenemisestä▪ kommunikoit suorasanaisesti ja rehellisesti, teeskentelemättä▪ et yritä määrällä vaan neuvottelet hänen kanssaan asioista suoraan▪ hoidat oman työsi ilman turhia puheita olennaiseen keskittyen▪ kunnioitat häntä olemalla oikeudenmukainen
	<ul style="list-style-type: none">▪ et korosta ristiriitoja vaan keskityt myönteisiin näkökulmiin▪ pyrit hoitamaan asiat hyvässä yhteishengessä ja sopuisalla tavalla▪ et painosta ja hoputa häntä vaan hyväksyt hänet sellaisenaan▪ keskityt ratkaisuihin eikä ongelmiin ja vaikeuksiin▪ etenet rauhallisesti ja seesteisesti asioissa

17 KASVUTEHTÄVIÄMME

Ykkösen kasvutehtävänä – kohti seiskaa on antaa tilaa sisäiselle spontaanille lapselleen, ilolle, hauskanpidolle, suurpiirteisyydelle. Hänen elämänsä tasapainottuu, kun hän antaa asioiden vain tapahtua pyrkimättä hallitsemaan kaikkea. Hänen on hyvä oppia heittäytymään ja saada kehoonsa rentoutta.

Kakkosen kasvutehtävänä – kohti nelosta on oppia tunnistamaan omia henkilökohtaisia tarpeitaan ja tunteitaan ja pitää niitä tärkeinä. Kauneudesta ja rauhasta kakkonen voi löytää uutta sisältöä elämänsä pakonomaisen auttamisen tilalle. Hän alkaa arvostaa itseään ja pitämään huolta itsestään. Hänen omanarvontuntonsa ei perustu enää tarpeellisena oloon, vaan hänen persoonansa todellisiin ominaisuuksiin.

Kolmosen kasvutehtävänä – kohti kuutosta on oppia näkemään imagonsa taakse. “Onko tämä todella sitä, miltä se näyttää?” on hyvä kysymys kolmoselle. Hänen elämänsä tasapainottuu, kun hän huomaa muutakin kuin työn, uran ja suorittamisen. Hänen on hyvä kasvattaa luottamustaan.

Nelosen kasvutehtävänä – kohti ykköstä on oppia näkemään se hyvä, mikä tässä hetkessä on. Hänen elämänsä tasapainottuu, kun hän lähtee toimimaan eikä jää tunteisiinsa vellomaan. Toimiminen vahvistaa myös hänen itsetuntoaan, kun hän huomaa, että hänkin voi vaikuttaa ja sillä on merkitystä. Ilo ja nauuru voittavat pessimismin! Toivo saa tilaa!

Viitosen kasvutehtävä – kohti kasia on suuntautua entistä enemmän toisiin, luopua kitsaudestaan ja jakaa toisten kanssa omaa tietämystään ja aikaansa sekä luottaa siihen, että ihmisten kanssa pärjää myös spontaaneissa tilanteissa ja päätöksentekijänä. Hänen on hyvä keskittyä suuren sydämensä etsimiseen.

Kuutosen kasvutehtävänä – kohti ysiä on oppia olemaan rauhassa ja uskoa, että hän löytää tarvittavat ratkaisut sisimmästään. Rauhallisuus, sovinnollisuus ja luottamus tuovat tasapainoa kuutosten epäluuloisuuteen ja kyseenalaistamiseen. Kasvun myötä hän oppii näkemään kysymyksen eri puolet eikä enää ole niin jyrkkä kannanotoissaan.

Seiskan kasvutehtävänä – kohti viitosta on keskittyminen ja syvempi paneutuminen asioihin ja ihmisiin. Pysähtymällä kuuntelemaan saakin enemmän. Selkeämpi priorisointi ja satsaus vain muutamaiin vaihtoehtoihin merkitsee rikkaampaa ja antoisampaa elämää ja seiskan oman luovan panoksen laadun kasvua.

Kahdeksikon kasvutehtävänä – kohti kakkosta on tutustua omaan pehmeämpään puoleensa ja oppia hyväksymään se. Silloin hän kykenee ottamaan vastaan tukea toisilta ja alkaa ymmärtää ihmisten keskinäistä tarvitsevuuutta. Silloin hän myös tunnistaa oman vilpittömyytensä ja tulee maltillisemmaksi suhteessaan muihin. Hän alkaa luottaa, että oikeus voi tapahtua, vaikka hän ei olisikaan sitä toteuttamassa oman näkemyksensä mukaisesti.

Yhdeksikön kasvutehtävänä – kohti kolmosta on ryhtyä toimimaan järjestelmällisesti ja määrätietoisesti omia tavoitteitaan kohti odottamatta lähtölaukausta toisilta. Kun hän alkaa toimia aktiivisesti myös omien tarpeidensa suhteen, hänen minäkuvansa vahvistuu ja hän alkaa nähdä oman merkityksensä ja vaikutavuutensa.

18 YHTEENVETO

Käytännöllisesti katsoen vinkit ja käyttöohjeet toisiin ihmisiin olisivat melko tarpeellisia lähes joka hetki. Valitettavasti sellaista opusta tuskin kukaan koskaan pystyy kirjoittamaan, vaikka niin kovasti sellaisen käsiimme haluaisimme. Yksi tapa ottaa askeleita kohti ihmisen tuntemista, on tutustua erilaisiin teorioihin, joita maailma on pullollaan. En usko, että kukaan meistä voi ja itse asiassa miksi edes olisi tarve osoittaa jokin menetelmä vääräksi tai pelkästään oikeaksi.

Uskon vakaasti, että voimme saada eväitä omaan reppuumme ja työkaluja pakkiimme ainoastaan omien oivallusten kautta ja toimimalla ihmisten keskellä enemmän tiedostaen. Tämä työ on koottu todellista pintaa raapaisemalla, sillä persoonallisuusteoriat mukaan lukien itselleni rakas enneagrammi, ovat niin laaja kokonaisuus, että sen tarkastelemiseen ei taitaisi riittää muutaman vuodenkaan opettajakoulutuksen kehittämishankkeet.

Jäsentelyni koostui yleisestä persoonallisuuden tarkastelusta, omista ajattelmistani, vuorovaikutuksen merkityksestä, enneagrammityyppien hahmottamisesta tai esittelystä, oppimisympäristöesimerkeistä sekä heidän motiiviansa tulkitsemisestä. Lisäksi painotin ajatusta siitä, mikä meissä kussakin herättää arvostuksen tunteita tai saa meidät tuntemaan itsemme huomioiduksi. Lopuksi otin vielä suunnan kasvutehtäviämme kohden, sillä aina on hyvä miettiä mikä tietämme vie eteenpäin.

Lopuksi haluan kiittää lukijaa avarakatseisuudesta, jolla suhtauduit kehittämishankkeeni aiheeseen ja sisältöön. Se on palvellut Satakoulutuksen organisaatiota niin työyhteisön sisällä kuin tuotteidemme kehittämisessä ja ennen kaikkea oppilaidemme henkilökohtaisissa valmennuksissa. Työkaluna tietoisuus on mitä mainion opettajan väline liitutaulun lisäksi.

”Kiinnitä huomiota, mihin kiinnität huomiota”.

Viisas lainaus tuntemattomalta lausujalta.

19 LÄHTEET

Metsäpelto, Riitta-Leena & Feld, Taru (toim.), 2009. Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. Juva, PS-Kusatannus.

Taivainen Seija, 2011. Mistä on hyvät tyypit tehty? Itsetuntemuksen työkaluja. Porvoo, Päivä Osakeyhtiö.

Ikonen, Oiva & Krogerus, Ansaliina (toim.), 2009. Ainutkertainen oppija. Erilaisuuden ymmärtäminen ja kohtaaminen. Juva, PS-Kustannus.

Borg, Marika & Pentikäinen, Viivi, 2010-2011. Luentomateriaalit ja koulutuksien muistiinpanot EIF-enneagrammikoulutus ja MB Elämäntaidon valmentajakoulutus. The Enneagram Institute of Finland.

Borg, Marika & Pentikäinen, Viivi, 2009-2011. Luentomateriaalit ja koulutuksien muistiinpanot MB Elämäntaidon valmentajakoulutus ja MasterCoach. Life Coaching Academy.

Rhodes Susan, 2009- The Positive Enneagram: A New Approach to the Nine Personality Types. England, Geranium Press.

Lao Tzu: Tao Te Ching. 1988 S. Mitchellin engl. versiosta suomeksi tulkinnut Irma Hilpelä. ISBN: 0-06-016001-2

VERKKOMATERIAALI

Tarpila, Kalle: enneagrammi

http://www.eege.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=101&Itemid=170

Namaste Oy

<http://www.namaste.fi/enneagrammi/>

The Myers & Briggs Foundation

<http://www.myersbriggs.org/>

Myers-Briggsiä kuvaava ympyräkuva s. 9

<http://www.joshuakennon.com/my-myers-briggs-personality-test-results/>

LIITE

Tarpila, Kalle. 2009-2012. Työtyypit tutuiksi-moniste, jaettava materiaali.

http://www.eegee.fi/images/stories/eegee/documents/tyotyyppitutuiksi_tiivistelma_2012_8_ymc.pdf

Työtyypit tutuiksi

1

Laadunparantaja tuo tiimiin tarkkuutta ja oikeudenmukaisuutta

+ täsmällinen, realistinen, ahkera ja periaatteellinen
- kriittinen ja joustamaton
Huomio kiinnittyy virheisiin, oikeaan ja väärään, tapaan tehdä

Avain yhteyteen:
vastuullisuus
Tärkeä teema:
oikeellisuus

2

Kannustaja tuo ryhmään avuliaisuutta ja toisista välittämistä

+ lämminhenkinen, iloinen, vuorovaikutustaitoinen ja verkostuva
- uhrautuva ja muista riippuvainen
Huomio kiinnittyy ihmissuhteisiin ja toisten tarpeisiin

Avain yhteyteen:
kontakti
Tärkeä teema:
auttavaisuus

3

Tekijä tuo ryhmään tavoitteita ja tekemisen meininkiä

+ aikaansaava, tehokas, motivoiva ja käytännöllinen
- kärsimätön ja kilpailuhenkinen
Huomio kiinnittyy vaikutelmiin, tavoitteisiin, suorittamiseen

Avain yhteyteen:
tehokkuus
Tärkeä teema:
nopeus

4

Tunneäläjä tuo ryhmään luovia ratkaisuja ja yksilöllisyyttä

+ rohkeasti yksilöllinen, aito, syvälinen ja empaattinen
- oikukas ja itsekeskeinen
Huomio kiinnittyy puutteisiin, ainutlaatuisuuteen, tyyliin

Avain yhteyteen:
henkilökohtaisuus
Tärkeä teema:
syvällisyys

5

Tietäjä tuo ryhmään tietoa ja ymmärrystä

+ analyttinen, systemaattinen, pätevä ja innovatiivinen
- ylimielinen ja etäinen
Huomio kiinnittyy resursseihin, tietoon, analyyseihin

Avain yhteyteen:
ymmärrys
Tärkeä teema:
objektiivisuus

6

Varmisteliija tuo ryhmään riskien hallintaa ja sitoutumista

+ intuitiivinen, rohkea, luotettava ja tunnollinen
- epävarma ja moitiskeleva
Huomio kiinnittyy sudenkuoppiin, vaaroihin ja varmistamiseen

Avain yhteyteen:
vilpittömyys
Tärkeä teema:
luottamus

7

Ideoija tuo ryhmään innostusta ja optimistisuutta

+ idearikas, tuottelias, monipuolinen ja ystävällinen
- hätäinen ja levoton
Huomio kiinnittyy myönteisiin vaihtoehtoihin ja mahdollisuuksiin

Avain yhteyteen:
optimistisuus
Tärkeä teema:
vaihtoehdot

8

Vaikuttaja tuo ryhmään vastuunottoa ja päätöksiä

+ reilu, suora, suojeleva ja voimakas
- määräilevä ja pelottava
Huomio kiinnittyy valtaan, kontrolliin ja itsemääräämiseen

Avain yhteyteen:
suoruus
Tärkeä teema:
itsenäisyys

9

Sovittelija tuo rauhallisuutta ja kokonaisuuden ymmärrystä

+ kuunteleva, hyväksyvä, lempeä ja pitkäjänteinen
- jääräpäinen ja verkkainen
Huomio kiinnittyy harmoniaan ja toisten tahtoon

Avain yhteyteen:
yhteistyö
Tärkeä teema:
rauha